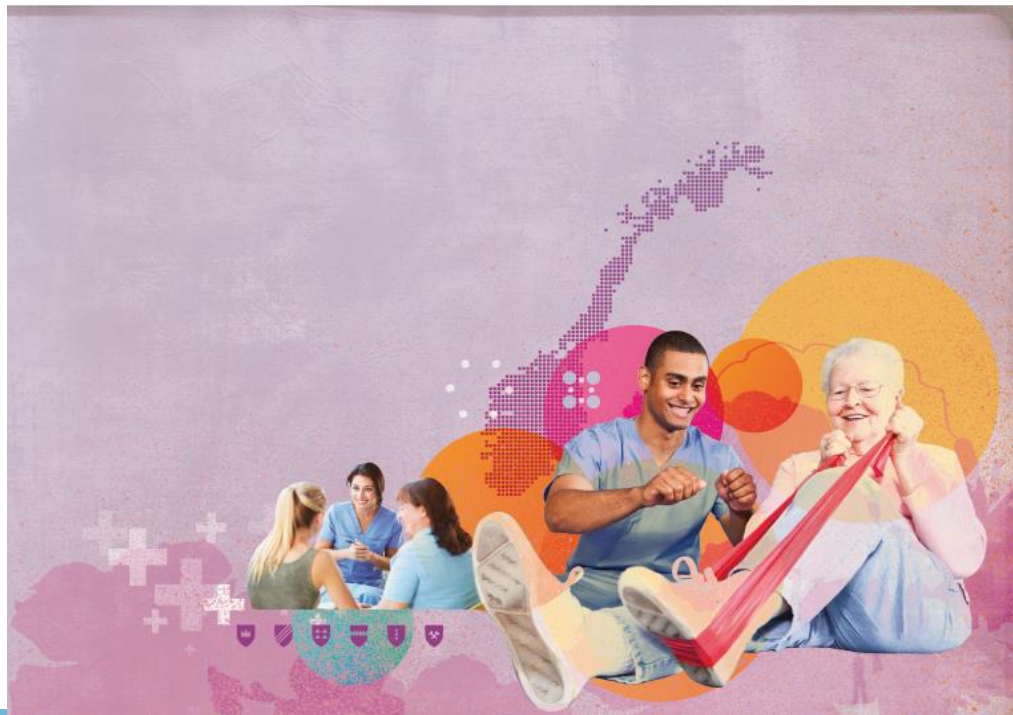

Meld. St. 26

(2014–2015)

Melding til Stortinget

Fremtidens primærhelsetjeneste – nærhet og helhet

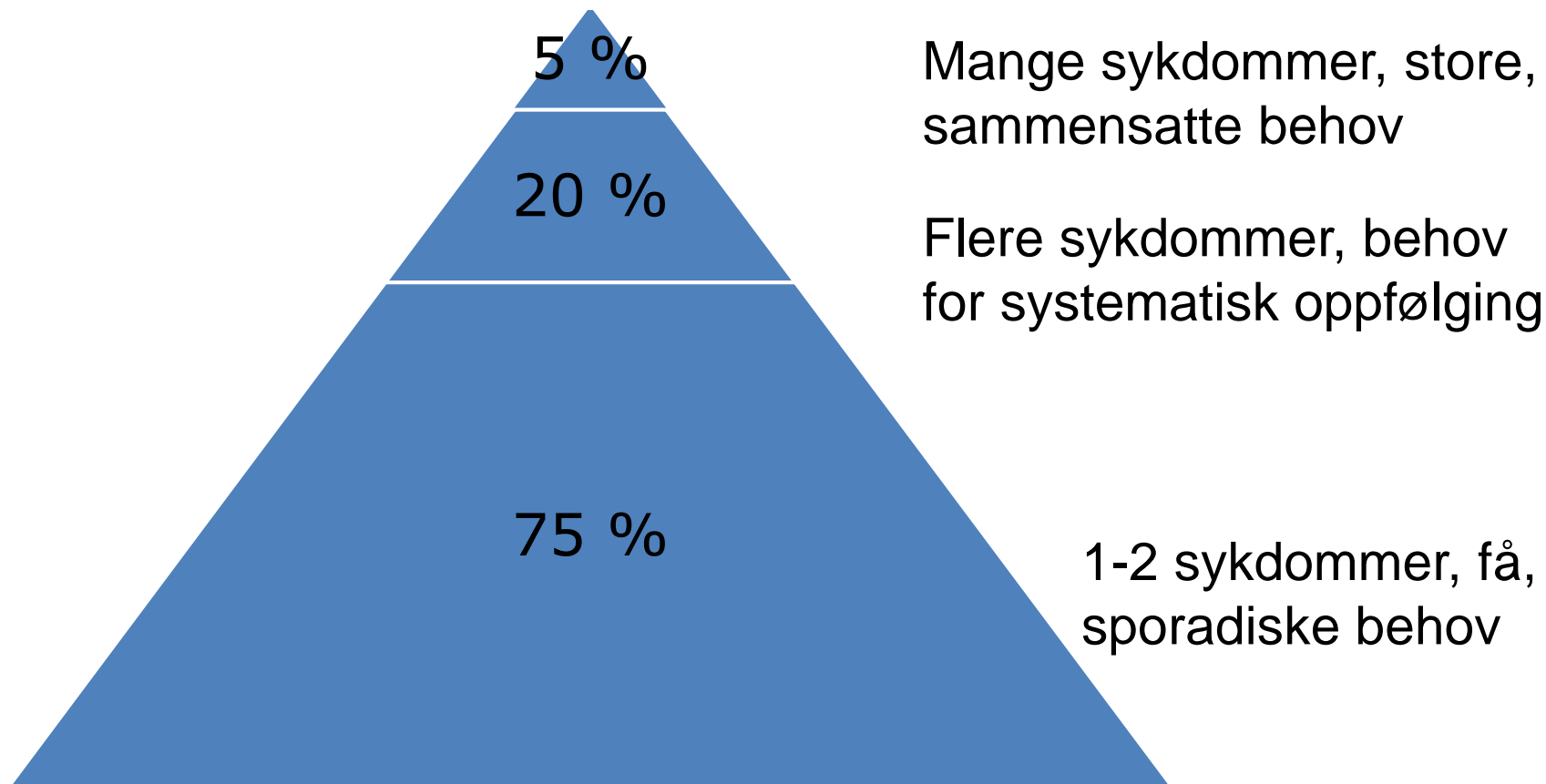
Utfordringsbildet

- Vi spurte pasientene først, og de ga klare svar
- Bred enighet om utfordringene, som kan deles i to grupper:
- Generelle, gjennomgående utfordringer
- Spesielle utfordringer – knyttet til noen grupper og tjenester

Gjennomgående utfordringer

- Mange pasienter/brukere har flere sykdommer samtidig og mer komplekse tilstander
- Tjenestene er fragmenterte og lite koordinerte
- Brukerinvolvering og brukerperspektivet er fortsatt for dårlig ivaretatt
- Mangelfull kunnskap om innhold og kvalitet, men på noen områder vet vi det svikter
- Ledelsesutfordringene er store
- For dårlig tilgjengelighet og kapasitet på flere områder
- Tjenestene til de som trenger det mest er for dårlige
- Svikt i systematisk oppfølging - for lite proaktiv tilnærming og mangelfullt populasjonsperspektiv

Ulike behov for tjenester i befolkningen

Løsninger og tiltak - generelt

- Ulike tidshorisonter:
 - Noe kan gjøres raskt og er allerede i gang
 - Men mye krever videre utredninger, lovendringer og budsjettvedtak
- Viktig å lage gode utredningsprosesser med involvering av berørte parter
- Oppfølgingen må ses i sammenheng med andre meldinger (Folkehelsemeldingen, Nasjonal helse- og sykehusplan, Kommunereformen)

Gjennomgående løsningsstrategier

- Samlokalisering og team
- Kompetanse
- Ledelse
- Etablering av kommunalt pasient- og brukerregister (KPR)
- IKT

En helhetlig tjeneste

- Fra siloorganiserte og fragmenterte deltjenester til samlokalisering og team
- Fra helsetjenester og omsorgstjenester til *en* helse- og omsorgstjeneste
- Med psykisk helse og rus godt integrert
- Med kommunereformen kommer også tannhelsetjenester

Samlokalisering og team

- Samlokalisering – et viktig første steg
- To typer team:
 - Primærhelseteam
 - Oppfølgingsteam
- Team i kommunene bør ikke etableres med utgangspunkt i diagnose

Primærhelseteam (1)

- En utvidet allmennpraksis
- Kjernen i teamet er allmennlege, sykepleier og administrativt personell
- Utgjør befolkningens primære kontaktpunkt med helse- og omsorgstjenesten, jamfør fastlegenes rolle i dag
- Et tilbud til alle
- Kan knytte til flere personellgrupper, avhengig av praksisens størrelse

Primærhelseteam (2)

- Bedre tilgjengelighet, bredere tjenestetilbud, riktigere bruk av kompetanse
- Særlig viktig for brukere med kronisk/langvarig sykdom, NCD og andre, alle som trenger systematisk oppfølging og opplæring
- Legenes ressurser skal prioriteres til brukere med medisinsk krevende behov
- Forutsetter endringer i regelverk og finansiering som må utredes

Mulige sykepleieroppgaver

- Gjennomføring av ordinære kontroller; starte opptak av sykehistorie, gjøre målinger, evt delta/være til stede i (deler av) legekonsultasjonen, resepter, avtale evt mellomliggende kontakter
- Drive pasient og pårørendeopplæring
- Konsultasjoner eller sykebesøk utløst av forverring
- Delta for fastlegen i tverrfaglige møter, i større team og gjøre hjemmebesøk i samband med utskrivning av pasienter fra sykehus
- Ha en koordinerende funksjon

Oppfølgingsteam

- Pasienter med store og sammensatte behov trenger flere tjenester enn primærhelseteamet kan levere
- Behov for en fast kontaktperson/koordinator, individuell plan og oppfølging i eget hjem
- Koordinator etablerer formalisert samarbeid med tjenesteyterne som yter de fleste tjenestene (utgjør oppfølgingsteamet). I tillegg samarbeid med andre Teamet tilpasses den enkelte brukers behov
- Fastlegen alltid en viktig samarbeidspartner
- Regjeringen vil legge til rette for oppfølgingsteam – blant annet ved å videreføre læringsnettverkene for eldre og kronisk syke og innen psykisk helse og rus

Kompetanseutfordringer

- Endringer i sykdomsmønster; kommunene ivaretar flere og mer komplekse oppgaver
- Krever høyere og endret kompetanse
- Kompetanseløft 2020 - Regjeringens handlingsplan for rekruttering, kompetanse og fagutvikling i kommunale helse- og omsorgstjenester
- Langsiktige strategier og konkrete tiltak for kompetanseheving og fagutvikling

Utdanning, kompetansekrav og kompetanseutvikling (1)

- Innføre kompetansekrav i lov om kommunale helse- og omsorgstjenester, bl.a. krav til psykologkompetanse
- Gjennomgå flere av sektorforskriftene og vurdere om det i forskriftene skal fastsettes konkrete minimumskrav til kompetanse
- Alle allmennleger i den kommunale helse og omsorgstjenesten skal være spesialister eller under spesialisering i allmennmedisin

Utdanning, kompetansekrav og kompetanseutvikling (2)

- Utrede om utvalgte helsefaglige utdanninger holder tilstrekkelig kvalitet
- Pilotprosjekt med nasjonal deleksamen for blant annet sykepleierutdanningen
- Vurdere lovfesting av kommunens ansvar for å sørge for praksis i kommunen
- Vurdere om innholdet i dagens videreutdanninger for sykepleiere møter behovet i tjenestene

Utdanning, kompetansekrav og kompetanseutvikling (3)

- Utrede etablering av en eller flere kliniske videreutdanninger på masternivå tilpasset behovene i den kommunale helse- og omsorgstjenesten, i første omgang for sykepleiere
- Vurdere om det bør etableres offentlig spesialistgodkjenning for sykepleiere med slike masterutdanninger
- Utrede om utvalgte grupper skal gis utvidede rettigheter (forskrivning, henvisning)

Kunnskapsstøtte, kompetansedeling og veiledning

- Kommunal veiledningsplikt overfor spesialisthelsetjenesten som speiler spesialisthelsetjenestens plikt
- Kollegagrupper og arenaer for kompetanseoverføring mellom spesialisthelsetjenesten og den kommunale helse- og omsorgstjenesten

Ledelse - utfordringer

- Få ledere i forhold til antall ansatte
- Vanskelig å rekruttere til lederstillinger
- Manglende (formell) lederkompetanse
- Helhetlig ansvar for tjenestene er i flere tilfeller ikke forankret i toppledelsen
- Mangelfull kvalitetssikring og kontroll
- Ledelse og internkontroll er i for stor grad overlatt til den enkelte virksomhet
- Flere og mer komplekse oppgaver

Ledelse - tiltak

- Bygge ut lederutdanningene som en del av Kompetanseløft 2020 ("rektorskole")
- Plasser på Nasjonalt topplederprogram stilles til disposisjon for ledere i den kommunale helse- og omsorgstjenesten
- Utrede videre samarbeid om ledelse mellom KS og Nasjonal ledelsesutvikling
- Utarbeide veileder for kommunens oppfølging av private aktører med driftsavtale

Tiltak overfor utvalgte grupper og tjenester

- Barn og unge
- Psykisk helse og rus
- Habilitering og rehabilitering
- Forsterkede tiltak omsorg 2020
- Kronisk syke og brukere med store og sammensatte behov
- Egne kapitler om tjenester til utsatte for vold og seksuelle overgrep, den samiske befolkningen, innvandrere, innsatte i fengsel
- Tannhelsetjenester

Øyeblikkelig hjelp

- Ny akuttmedisinforskrift
- Lovpålagte samhandlingsavtaler omfatter prehospitale akuttmedisinske tjenester – samplanlegging
- Øyeblikkelig hjelp døgntilbud fra 2017 for pasienter og brukere med psykiske lidelser og rusproblemer. Revidert veileder fra Helsedirektoratet
- Fra legevakt til helsevakt – se kommunens samlede døgnbaserte tjenester i sammenheng

Videre oppfølging

- Stortinget behandler meldingen høsten 2015
- Høring gjennomføres i oktober

Status barn og unges helse

- God fysisk helse
- Men mange vokser opp under risikable forhold (rus, vold, omsorgssvikt, skilsmisser, mobbing, alvorlig psykisk sykdom)
- 15-20 pst av barn og unge (3-18 år) har nedsatt funksjonsevne pga psykiske vansker
- Ungdataundersøkelsen: veltilpasset ungdomsgenerasjon, men...
Generasjon prestasjon!

Utfordringer

- Å avdekke på et tidlig tidspunkt
- Adekvat oppfølging og handling når problemet er avdekket
- Få flere deltjenester til å henge sammen – mer enn helse:
 - Helsestasjons- og skolehelsetjenesten
 - Barnehagen og skolen
 - Barnevern
 - Fastlegene
 - Psykologene
 - Tannhelsetjenesten

Tiltak – barn og unge

- Utarbeide en ungdomshelsestrategi
- Revisjon av forskrift om helsestasjons- og skolehelsetjenesten
- Nasjonal faglig retningslinje for helsestasjon og skolehelsetjenesten (Helsedirektoratet) – 2015
- Samarbeid mellom flere departementer om utsatte barn og unge mellom 0-24 år

Psykisk helse og rus - utfordringsbilde

- Blant de vanligste plager og problemer i befolkningen
- Mangler i det kommunale psykisk helse- og rustilbudet til alle brukergrupper
- Stor uønsket variasjon i tilbud
- Manglende koordinering av tjenester

Tiltak - psykisk helse og rus (1)

- Lovfeste plikt til å ha psykologkompetanse
- Ny finansieringsordning kommunepsykologer
- Ø-hjelp døgnpålagt psykisk helse- og rus 2017
- Ta sikte på å innføre betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter innen psykisk helse og rus, tidligst 2017
- Opptrappingsplan for rusfeltet

Tiltak – psykisk helse og rus (2)

- Følge opp handlingsplanen for forebygging av selvmord og selvskading
- Vurdere en ny og varig finansieringsordning for aktivt oppsøkende behandlingsteam
- Styrke kompetansen om rus i den kommunale helse- og omsorgstjenesten
- Gjennomføre et forsøk med overføring av driftsansvar for DPS til større kommuner

Rehabilitering: utfordringer

- Uklar ansvarsdeling og manglende kapasitet
- Manglende kompetanse
- Koordinerende enhet lite robust
- For få brukere tilbys individuell plan
- Manglende samhandling mellom kommunen og spesialisthelsetjenesten
- Kommunens ansvar for opplærings- og mestringstilbud i lov er ikke tydelig

Rehabilitering: Tiltak

- Tydeliggjøre ansvarsdelingen mellom nivåene
- Utarbeide veileder for habilitering og rehabilitering (Helsedirektoratet) – 2015
- Tydeliggjøre kommunens ansvar for opplæring av pasienter og pårørende. Rehabilitering handler om mestring!
- Opptrappingsplan habilitering og rehabilitering
- Utrede hvilke oppgaver som kan overføres fra spesialisthelsetjenesten til kommunene

Fysioterapi

- Utfordringer:
 - Lang ventetid på fysioterapi og manglende styring av avtalefysioterapeutenes virksomhet og prioritering
 - Vilkår for fastlønnstilskudd harmonerer ikke med dagens utvikling av tjenesten
- Tiltak:
 - Etablere en forskrift som regulerer avtalefysioterapeutenes virksomhet
 - Innføring av direkte tilgang til fysioterapeut
 - Endre vilkår for fastlønnstilskudd

Utfordringer på omsorgsfeltet

- Behov for å øke både kapasiteten, kompetansen og kvaliteten i sykehjem og hjemmetjenester
- Behov for mer strukturert oppfølging av brukerne med de mest sammensatte behovene
- Målet er å sikre at brukere i både sykehjem og hjemmetjenester får et godt og likeverdig tjenestetilbud

Nye og forsterkede tiltak i Omsorg 2020

- Forsøksordning med statlig finansiering av omsorgstjenestene
- Lovfeste rett til heldøgns pleie og omsorg og vurdere om det bør fastsettes kriterier for heldøgns omsorgsplasser
- Utarbeide en plan i samarbeid med KS som bygger på en forutsetning om netto tilvekst av heldøgns omsorgsplasser
- Bidra til å spre forebyggende hjemmebesøk for eldre
- Innføre kvalitetsindikatorer, basert på bruker- og pårørendeerfaringer
- Igangsette et kvalitetsutviklingsarbeid for sykehjem
- Rundskriv – rett til heldøgns omsorg
- Strukturert oppfølging – oppfølgingsteam mv.